

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร บัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.พรศิริ จงกล)

กรรมการสอบ

(อาจารย์เชาวน์ หิรัญติยกุล)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ และการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณาบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

- 9 ต.ค. 2545

วันที่ เดือน พ.ศ.2545

สนอง ศรีสูงเนิน : การประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
บ้านกกกอก

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.พรศิริ จงกล, 143 หน้า

ISBN

วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

เพื่อทราบสภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจ สังคม การดำเนินงาน วัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล โอกาส ปัญหา กองทุนที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านกกกอก เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการ และยกระดับความเข้มแข็งโดยกระบวนการพึ่งพาตนเอง

วิธีการดำเนินการ

ศึกษาวัตถุประสงค์ หลักการ เป้าหมาย และนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ การดำเนินงาน การบริหารจัดการกองทุนของหมู่บ้านกกกอก เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในรูปแบบ CIPP Model เสนอเป็นรายงานในรูปแบบสารนิพนธ์ (Substantive Report)

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน และการวิเคราะห์ข้อมูล

การใช้วิธีการสังเกต แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์

ผลการวิจัย

สภาพทั่วไป โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจของบ้านกกกอกอยู่ในระดับปานกลาง ยึดอาชีพหลักคือการทำนา รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เพื่อหารายได้เสริมเลี้ยงครอบครัว เป็นสังคมเครือญาติ การดำเนินงานด้วยความร่วมมือของประชาชน มีความชัดเจนตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาลเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน โดยเปิดโอกาสการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้คนในชุมชนและชุมชนภายนอก ยกกระดับความเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการจัดตั้งกองทุนโดยมุ่งมั่นในการพึ่งพาตนเอง สร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้น เพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพสร้างฐานะทางเศรษฐกิจในรูปแบบวิถีชีวิตความสงบสุขภายในชุมชน

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 254 4

ลายมือชื่อนักศึกษา สนอง ศรีสูงเนิน

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา พรศิริ จงกล

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้าน
วิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ ดร.พรศิริ จงกล อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ สำนักวิชาการเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำปรึกษาด้านวิชาการ
- คุณนพมาศ บุญญานุสนธิ์ เจ้าพนักงานเกษตร ประจำตำบลโค้งยางและตำบลโคราษ อำเภอสองเนิน ที่ให้คำปรึกษาด้านการเกษตรในพื้นที่ชุมชน
- คุณเนื่อม จิระการณั์ พัฒนาการประจำตำบลโคราษ อำเภอสองเนิน ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน และคณะกรรมการทุกท่านที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรม และส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

สนอง ศรีสูงเนิน

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ.....	ก
บทคัดย่อ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญรูปภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 หลักการและเหตุผล.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ.....	2
1.3 กรอบแนวคิดทฤษฎี.....	2
1.4 วิธีดำเนินการ.....	3
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	4
บทที่ 2 ปรัชญ่วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	5
2.1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	5
2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	5
2.1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	6
2.1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	6
2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ.2544.....	6
2.2.1 หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	7
2.2.2 หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ...	8
2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	8
2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ...	9
2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	11
2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	12
2.7 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพชีพโมเดล.....	14

2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	15
2.9 เอกสารหลักวิชาการอื่น ๆ.....	15
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	16
3.1 วิธีการประเมินโครงการ.....	16
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	19
3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	20
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	22
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	23
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	24
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	25
4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	25
4.1.1 บริบทระดับประเทศ.....	25
4.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น.....	30
4.2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	32
4.2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A.....	32
4.2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B.....	33
4.3 ผลการทดลองวิธีใหม่.....	34
4.4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	34
4.5 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	35
4.6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	35
4.6.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	35
4.6.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์.....	36
4.6.3 ความเข้มแข็งของชุมชน.....	36
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	38
5.1 สรุป.....	38

	หน้า	
5.1.1	วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	38
5.1.2	วิธีการดำเนินการ.....	38
5.1.3	ผลการดำเนินการ.....	38
5.2	อภิปรายผล.....	39
5.2.1	การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านกอกอก.....	39
5.2.2	ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ.....	39
5.2.3	การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้.....	40
5.2.4	ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ของประชาชนบ้านกอกอก.....	40
5.2.5	ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ.....	40
5.3	ข้อเสนอแนะ.....	40
5.3.1	ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	40
5.3.2	ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านกอกอก.....	41
5.3.3	ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน.....	41
5.3.4	ข้อเสนอแนะสำหรับการคืนคว้าวินิจฉัยเพิ่มเติม.....	41
บรรณานุกรม.....		43
ภาคผนวก ก	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ.....	44
ภาคผนวก ข	ระเบียบและข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านกอกอก.....	74
ภาคผนวก ค	แบบรายงาน 1 - 12.....	81
ภาคผนวก ง	ภาพแสดงแผนภูมิหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้.....	136
ภาคผนวก จ	ภาพแสดงแผนที่ตั้งของหมู่บ้านกอกอก.....	137
ภาคผนวก ฉ	ภาพแสดงพื้นที่ดิน.....	140
ภาคผนวก ช	ภาพแสดงกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชนหมู่บ้านกอกอก.....	141

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1.1 แผนภูมิ ความคิดพื้นฐานของศัพท์เฟลปป์ม.....	2
ภาพ 3.1 แผนภูมิ แสดงองค์ประกอบของระบบ.....	16
ภาพ 3.2 แผนภูมิ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของศัพท์เฟลปป์ม.....	17
ภาพ 3.3 แผนภูมิ เมตริกบรรยายและเมตริกตัดสินคุณค่า.....	18
ภาพ 3.4 แผนภูมิ ประเด็นที่ประเมินและการพิจารณาความสัมพันธ์และความสอดคล้อง.....	19
ภาพ 4.1 แผนภูมิ แสดงดุลการค้ำและดุลการชำระเงิน.....	27

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

วิกฤตทางเศรษฐกิจจากนานาประเทศที่ตกต่ำ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย ความถดถอยของรายได้มวลรวมของประเทศ ก่อให้เกิดภาวะความเหลื่อมล้ำของสังคม การเอารัดเอาเปรียบ ภาวะความยากจนของประชาชนในประเทศท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจฟองสบู่แตก มีผู้คนตกงาน ตกเป็นทาสของนายทุนเงินกู้้นอกระบบ ขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่จะนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วนต่าง ๆ รัฐบาลภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาอันมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยดำเนินการกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ พัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่นและชุมชนเมือง อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองเป็นการสร้างศักยภาพ ความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ เพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาลในการที่จะกระจายเงินทุนสู่ชุมชนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ความมั่นคงในอาชีพ รายได้ รายจ่าย และหนี้สิน ที่มีต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของแต่ละท้องถิ่น จะบรรลุวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลมากน้อยเพียงใด หลังจากได้มีการจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วนั้นจะต้องมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจึงเล็งเห็นความสำคัญในการติดตามประเมินผลการจัดการและการดำเนินงานของกองทุน ก่อให้เกิดโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยเปิดโอกาสให้บัณฑิตในท้องถิ่นของชุมชนนั้น ๆ ได้มีส่วนร่วมในการศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมิน โครงการเพื่อรวบรวมข้อมูลเขียนรายงานผลการประเมินการปฏิบัติงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในรูปของ “สารนิพนธ์” (Substantive Report) จากหลักสูตรการศึกษา

ด้วยเหตุผลข้างต้น จึงควรมีการจัดทำรายงานการประเมินในรูปของสารนิพนธ์ (Substantive Report) หมู่บ้านกอกอกที่เป็นกรณีศึกษา เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานและติดตามความคืบหน้าของกองทุน เพื่อแสดงถึงจุดอ่อนจุดแข็ง ข้อดี ข้อด้อยที่ควรปรับปรุงและพัฒนาภายในกองทุนหมู่บ้านกอกอก ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น จากองค์ความรู้ที่ได้ศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

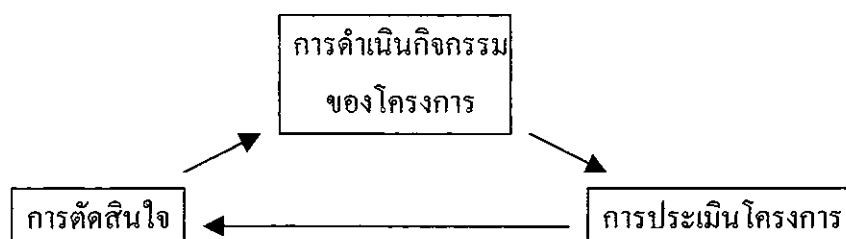
1. เพื่อทราบสภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ของหมู่บ้านกอกอก
2. เพื่อติดตามการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านกอกอก เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ ตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลมากน้อยเพียงใด
3. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล โอกาส ปัญหา กองทุนที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านกอกอก
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลและแนวทางการพัฒนา ในด้านการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต
5. เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน โดยกระบวนการพึ่งพาตนเอง

1.3 กรอบแนวคิดทฤษฎี

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ตัวแบบความคิดเชิงระบบ (System Model) เป็นการระบุตัวบ่งชี้และตัวแปรสำหรับการเก็บข้อมูล ใช้ตัวแบบความคิดเชิงระบบที่ชื่อว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ความหมายของอักษรย่อดังกล่าวคือ

C	ย่อมาจาก	Context	คือ บริบทหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

แนวคิดที่มีความสอดคล้องในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่นำมาศึกษาเป็นของ สต๊ฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) กล่าวคือ “การประเมินเป็นกระบวนการระบบหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐานคือ

แผนภูมิ ความคิดพื้นฐานของสต๊ฟเฟิลบีม

การประเมินแบ่งออกเป็น

1. การประเมินบริบท

2. การประเมินตัวป้อนเข้า
3. การประเมินกระบวนการ
4. การประเมินผลที่เกิดขึ้น

และแบ่งการตัดสินใจที่ควบคู่กับการประเมินดังกล่าวเป็น 4 ประเภท

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง
3. การตัดสินใจในการปฏิบัติ
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ

อีกแนวคิดและรูปแบบเป็นของ สเตก (Stake's Concepts and Model of Evaluation) ได้กล่าวว่าการประเมิน คือการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายแล้วนำมาจัดให้เป็นระบบที่มีความหมายในการประเมิน

การประเมินโครงการนี้ มีลักษณะเป็นการประเมินเพื่อตอบสนอง (Responsive Evaluation) ซึ่งต้องอาศัยการบรรยายและการตีความตามข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นระบบคือ

1. พูดยุกับบุคลากร และผู้รับบริการที่เกี่ยวข้องกับ โครงการ
2. กำหนดขอบเขตของโครงการ
3. ศึกษาทบทวนกิจกรรมทั้งหมดของโครงการ
4. หาจุดมุ่งหมายและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ
5. รวบรวมประเด็น และปัญหาที่ควรประเมิน
6. กำหนดข้อมูลที่จำเป็นตามประเด็นปัญหา
7. คัดเลือกผู้เก็บข้อมูล และเครื่องมือที่จะใช้
8. สังเกตข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของโครงการ
9. เตรียมบรรยายข้อมูล และกรณีตัวอย่าง
10. นำเสนอรายงานผลการประเมิน

1.4 วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้เกณฑ์การหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูลตามตัวชี้วัดแหล่งที่เก็บข้อมูล หรือกลุ่มพื้นที่เป้าหมายไม่ว่าจะเป็นคน เอกสาร วัตถุ หรือสถานการณ์ ให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการดังนี้

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ หลักการ เป้าหมาย นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้เข้าใจ
2. ศึกษาสภาพการดำเนินงาน การบริหารจัดการกองทุน คณะกรรมการกองทุน สมาชิกกองทุน กองทุนหมู่บ้านกอกอกที่เป็นกรณีศึกษา

3. เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ
 - 3.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง โดยอาศัยวิธีการเก็บข้อมูลคือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม
 - 3.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้ ได้แก่ จปฐ. กชช 2 ค. แผนพัฒนาตำบลประจำปี 2545 แผนพัฒนาตำบล 5 ปี (พ.ศ.2545-2549) เอกสารกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งการนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลนี้มาใช้จะต้องตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อมั่นของข้อมูล ที่จะสามารถตอบคำถามได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้จากทั้ง 2 แหล่ง มาวิเคราะห์โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model เพื่อหาข้อดีข้อด้อยของกองทุนหมู่บ้านกอกอก
5. สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลนำมารวบรวมเป็นรายงานเสนอในรูปแบบของ สารนิพนธ์ (Substantive Report)

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. ทราบถึงสภาพทั่วไปด้านเศรษฐกิจ สังคม ของหมู่บ้านกอกอก
2. ทราบและมีความรู้ความเข้าใจ การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านกอกอก ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเจตนารมณ์ตามนโยบายของรัฐบาล
3. ทราบผลการวิเคราะห์ข้อมูล โอกาส ปัญหา ของกองทุนหมู่บ้านกอกอก
4. ข้อสรุปและแนวทางการพัฒนาในด้านการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพ
5. ทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็ง จากการส่งเสริม และพัฒนากระบวนการพึ่งพาตนเอง

บทที่ 2

ปรัทัศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการสร้างอาชีพเสริมและเพิ่มรายได้ โดยใช้หลักปรัชญาในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังนี้

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้าน ด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
3. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
4. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
5. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หลักการสำคัญในการจัดสรรเงินให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้

1. ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
2. ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เน้นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน
3. ความพร้อมของระบบการตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน โดยสมาชิก
4. ความพร้อมของการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน ระหว่างกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองกับกองทุนอื่น ๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ซึ่งทั้งหมดนี้ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองจะต้องร่วมกันเพื่อเตรียมความพร้อม ให้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเป็นการสร้างจิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการบริหารจัดการกองทุนเพื่อประโยชน์ของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองของตนเอง

2.1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2.1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544
3. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
4. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

2.2.1 หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีชื่อย่อว่า กทพ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 4 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการอย่างน้อย 3 คน ไม่เกิน 7 คน
2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี อาจได้รับแต่งตั้งอีกในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ หากเมื่อครบกำหนดตามวาระยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่
3. ผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระต่อเมื่อ
 - 3.1 ดาย
 - 3.2 ลาออก
 - 3.3 เป็นบุคคลล้มละลาย
 - 3.4 คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
 - 3.5 เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
 - 3.6 ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
4. การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม
5. อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ
 - 5.1 กำหนดนโยบาย การจัดตั้งและแนวทางการบริหาร
 - 5.2 กำหนดแผนการจัดการหาเงินทุน และแผนจัดสรรให้แก่กองทุน
 - 5.3 จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
 - 5.4 กำหนดแผนงาน และออกระเบียบข้อบังคับและแนวทางการบริหารกองทุน
 - 5.5 ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษา จัดหาและจัดสรรประโยชน์ของกองทุน
 - 5.6 ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุน และการบริหารกองทุน
 - 5.7 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
 - 5.8 ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้
 - 5.9 เพื่อประโยชน์การบริหารอาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างส่วนราชการให้ไปช่วยปฏิบัติงาน

5.10 รายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการบริหารอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

5.11 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติหรือตามคณะกรรมการมอบหมาย

6. การประชุมของคณะกรรมการใช้การประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดโดยอนุโลม

7. ให้คณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งได้รับเบี้ยค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด

2.2.2 หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการ และคณะกรรมการอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการของกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
6. จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจง และฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุน
7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบหลักเกณฑ์การดำเนินงานกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุนและรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย (ภาคผนวก ก)

2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2544 กำหนดให้มีการจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนจำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย กรรมการทั้งชายและ

หญิงในสัดส่วนเท่าเทียมกัน ทั้งนี้หมายถึง มีจำนวนเท่ากันหรือใกล้เคียงกันขึ้นอยู่กับเวทีชาวบ้าน ตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ดังนี้

1. องค์ประชุมของเวทีชาวบ้าน คือ จำนวนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
2. ร่วมกันกำหนดวิธีการและดำเนินการเลือกกันเอง
3. เลือกคณะกรรมการกองทุน ในช่วงระยะเวลาที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด
4. เลือกคนดีมีความรู้ ประสบการณ์ อีกทั้งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีคุณสมบัติตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2544 ข้อ 17 ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน และยึดมั่นระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยรับโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไม่ออกจากราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540
9. ไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน ค้ำยมติของคณะกรรมการหรือมติของสมาชิก

2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประเมินความพร้อมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยจัดทำระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารจัดการกองทุน โดยคณะกรรมการกองทุนและสมาชิกต้องร่วมกันดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 การรับสมาชิก
 - 1.2 การระดมหุ้น
 - 1.3 การจัดทำระบบบัญชี
 - 1.4 การจัดระบบตรวจสอบ
 - 1.5 การมอบหมายภาระกิจ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ
 - 1.6 และอื่น ๆ
2. การขอรับการจัดสรรเงินจากรัฐบาล เมื่อตั้งกองทุนเรียบร้อยแล้ว สามารถขอรับจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ดังนี้
 - 2.1 การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ
 - ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน
 - เปิดบัญชีธนาคาร
 - 2.2 การประเมินความพร้อมกองทุน เมื่อกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้ว คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้าน จะประเมินความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้
 - การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
 - คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
 - ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการ
 - ระเบียบข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
 - การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
 - การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับของกองทุน
 - การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกกกอก มีดังต่อไปนี้

1. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้านกกกอก”
2. ที่ตั้งของกองทุน เลขที่ 31 หมู่ที่ 7 ตำบลโคราช อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา รหัส 30170 โทรศัพท์ (01) 9776914
3. ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป
4. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
 1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
 2. เพื่อให้บริการเงินกู้ให้สมาชิก
5. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้
 1. เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
 2. ดอกผลหรือประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากเงินกองทุน
 3. เงินฝากสัจจะ
6. คุณสมบัติของสมาชิก
 1. เป็นผู้พำนักหรือพักอาศัยอยู่ในบ้านกกกอก เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุน
 2. เป็นผู้มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน และสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
 3. เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
 4. เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
 5. อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
 6. สมาชิกต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น (หุ้นละ 10 บาท) แต่ไม่เกิน 1 ใน 5 ของหุ้นทั้งหมด และเพิ่มหุ้นได้ปีละ 1 ครั้ง ในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปีของกองทุน
7. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
 1. ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
 2. สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน
 3. คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม
8. สมาชิกขาด หรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ตามเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 1. ตาย
 2. ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน

3. วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
4. ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ลาออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม
5. จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด
6. จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
7. นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้
8. มีลักษณะ และหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 6 (ภาคผนวก ข)

2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สาระสำคัญในการพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการต้องดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 หมวดที่ 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่ง ไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไปนี้ แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกิน จำนวนห้าหมื่นบาท
3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว
 - ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้
 - ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนทราบโดยเร็ว
 - การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคล หรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
5. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจาร์ตประเพณี สภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

กรณีกองทุนหมู่บ้านกกอกอก มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ดังนี้

1. ประเภทการกู้ยืม สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมดังต่อไปนี้
 - 1.1 การพัฒนาอาชีพ
 - 1.2 การสร้างงาน
 - 1.3 การสร้าง และ/หรือเพิ่มรายได้
 - 1.4 บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน
2. การจะอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่ประสงค์ขอกู้จะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอเงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน
3. ลักษณะโครงการ สมาชิกสามารถยื่นขอเงินตามข้อ 1.1,1.2,1.3 และ 1.4 ต้องมีลักษณะหรือคุณสมบัติ คือเป็นโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน
4. วงเงินกู้ เงินกู้ให้กับสมาชิกรายหนึ่งในวงเงินไม่เกินสองหมื่นบาท
 - ในกรณีคณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าสองหมื่นบาท คณะกรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท
 - โครงการที่สมาชิกขอกู้ตามข้อ 1.4 ต้องเป็นเงินกู้เฉพาะกรณีในวงเงินรายละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท
5. หลักประกันเงินกู้ มีข้อกำหนดดังนี้
 - 5.1 เงินกู้ต้องให้สมาชิกของกองทุนจำนวนสองคนเป็นผู้ค้ำประกัน ตามข้อ 1.4 จะให้สมาชิกสองคนค้ำประกัน หรือสมาชิกผู้กู้ยืมนำหลักทรัพย์มาค้ำประกันได้
 - 5.2 กู้ตาม 1.1,1.2 และ 1.3 ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายใน 1 ปี
 - 5.3 กู้ตาม 1.4 ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินกู้ตามจำนวนพร้อมดอกเบี้ยไม่เกิน 120 วัน
 - 5.4 กรณีผู้กู้ผิดสัญญา ผู้กู้จะต้องเสียค่าปรับร้อยละ 10 บาท ภายในระยะเวลา 30 วัน

หลังพ้นกำหนด
6. อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 บาท ต่อปี

7. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุนและได้เปิดบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปแล้ว ปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรได้ดังนี้
 - 7.1 เป็นเงินประกันความเสี่ยง ในอัตราร้อยละ 50 ต่อปี
 - 7.2 เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละ 20 ต่อปี
 - 7.3 อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร ในอัตราร้อยละ 30 ต่อปี

2.7 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดลของสตีฟเฟิลบีม ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ (ศ.ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ,บรรณาธิการ , 2545 : 222 – 231) “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ ในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่” (Evaluation is the process of delineating, obtaining and using information for judging alternative decision)

รูปแบบของการประเมินแบบ CIPP Model เป็นแบบจำลองที่ไม่เพียงแต่ประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็น การประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยของการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันทั่วทั้งที และมีการประเมินรวบรวมสรุปหลังโครงการประชุมสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบชีพพี จึงเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้ เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารและสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก

แบบจำลองชีพพีจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. การประเมินภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูแลผลสำเร็จของโครงการ

2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการเกิดขึ้นเพราะสืบเนื่องมาจากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุน โดยจัดสรรทุนการศึกษาแก่นักศึกษาให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

การมุ่งเน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ โครงการและประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่น เพื่อความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สามารถทำวิจัยติดตามประเมินโครงการตลอดจนร่วมสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็ง ส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวิธีการจัดเก็บข้อมูล การสังเกต การสัมภาษณ์ ในรูปแบบใบรายงาน 1 – 12 เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย รวมทั้งข้อมูลหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

2.9 เอกสารหลักวิชาการอื่นๆ

การประยุกต์ใช้กระบวนการ AIC (เอไอซี) ของ ดร.วิลเลียม อี สมิท ในกระบวนการพัฒนาชุมชนและหมู่บ้าน เป็นทฤษฎี วิธีและเทคนิคในการทำงานร่วมกัน 3 ขั้นตอนคือ

1. A (Appreciation) คือการทำให้คนยอมรับ (Appreciate) การมีโอกาสแสดงออกอย่างทัดเทียม ทำให้ทุกคนมีโอกาสทั้งข้อเท็จจริง เหตุผล และความรู้สึก การแสดงออกตามที่เป็นจริง
2. I (Influence) คือการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กำหนดวิสัยทัศน์ หรืออุดมการณ์ร่วมกันของกลุ่ม มีการปฏิสัมพันธ์ การถกเถียงโต้แย้งเพื่อให้ได้วิธีการที่ดีที่สุด
3. C (Control) คือการนำวิธีการสำคัญมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ มีหลักการและเหตุผล เป้าหมาย ความรับผิดชอบ ความร่วมมือ การสมัครใจ คิดแผนปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการดำเนินงานไปสู่การบรรลุผลที่เป็นเป้าหมายหรืออุดมการณ์ของกลุ่ม

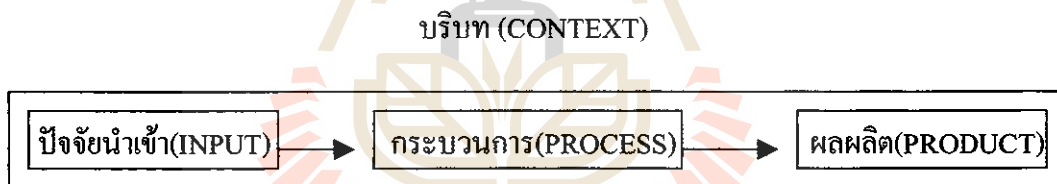
บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

3.1 วิธีการประเมินโครงการ

ในการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏ โดยกระบวนการรวบรวมและเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจที่ดีสำหรับทางเลือกที่เป็นไปได้ และจำลองการประเมินโครงการก็เช่นเดียวกัน ถ้าสามารถกำหนดแบบจำลองดังกล่าวได้เหมาะสมแล้ว การวางแผนการประเมินโครงการและการดำเนินโครงการจะมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาโดยใช้แบบจำลองในการประเมินโครงการโดย สตัฟเฟิลบีมและคณะ (D.L.Stufflebeam) ที่ใช้แบบจำลอง CIPP Model เป็นการพิจารณาโครงการที่ถูกประเมินในเชิงระบบ (System approach) คือการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับระบบนั้น ๆ เป็นกระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่

ภาพ 3.1 แผนภูมิแสดงองค์ประกอบของระบบ

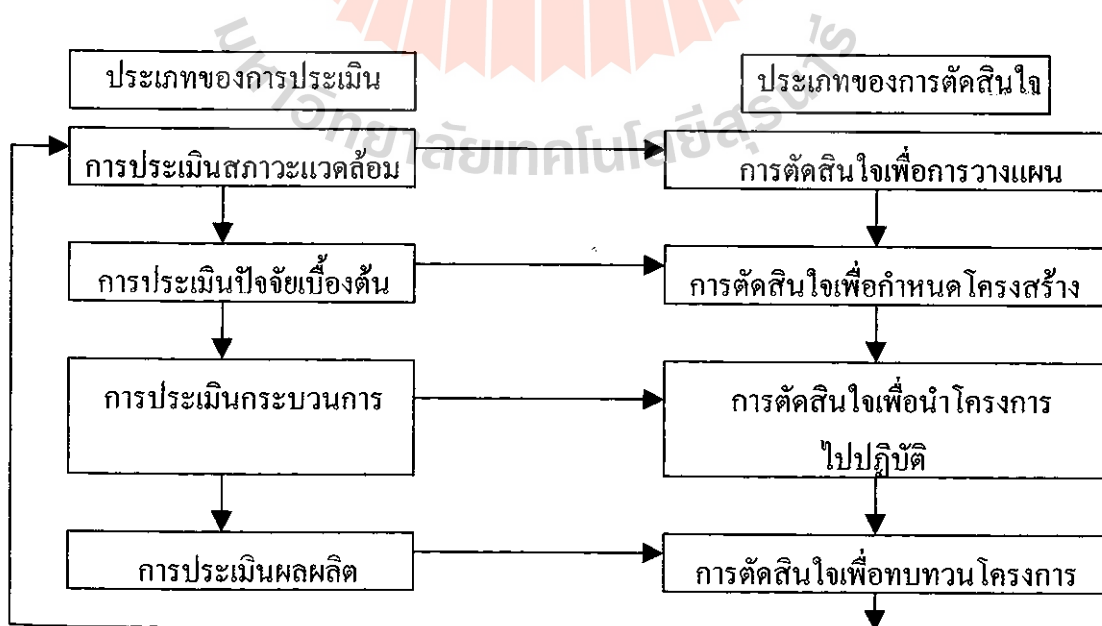
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดม จำรัสพันธ์และคณะ (ชุดวิชาการประเมิน , 2545 : 90 – 91) กล่าวถึงแบบจำลองการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม ที่จำแนกการประเมิน 4 ประเภท ตามองค์ประกอบของระบบ คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบเลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

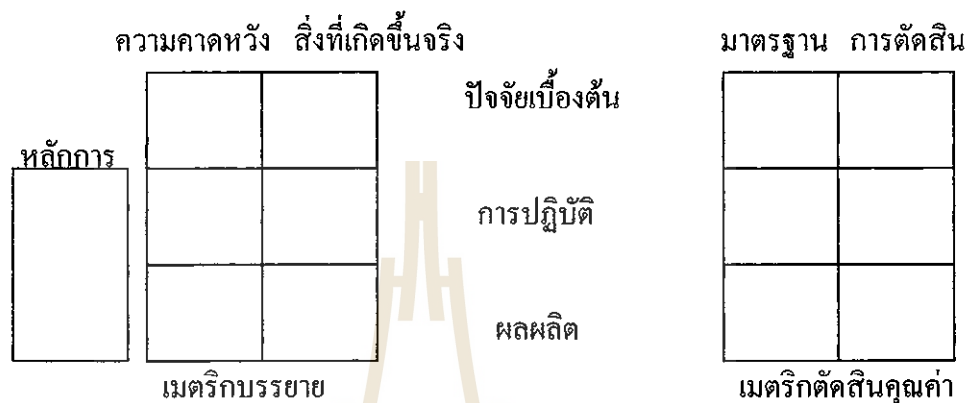
นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจในที่สุดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้นที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ สัมเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

ภาพ 3.2 แผนภูมิ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตฟเฟิลบีม

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสแตก (Stake's Concepts and Model of Evaluation) (ชุดวิชาการประเมิน , 2545 : 86 – 87) กล่าวถึง การประเมิน คือ การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายแล้วนำมาจัดให้เป็นระบบที่มีความหมายในการประเมิน โดยได้นำเสนอรูปแบบการประเมิน เกาทิแนนซ์ (Stake's Countenance Model) ดังแผนภูมิ

ภาพ 3.3 แผนภูมิ เมตริกบรรยายและเมตริกตัดสินคุณค่า

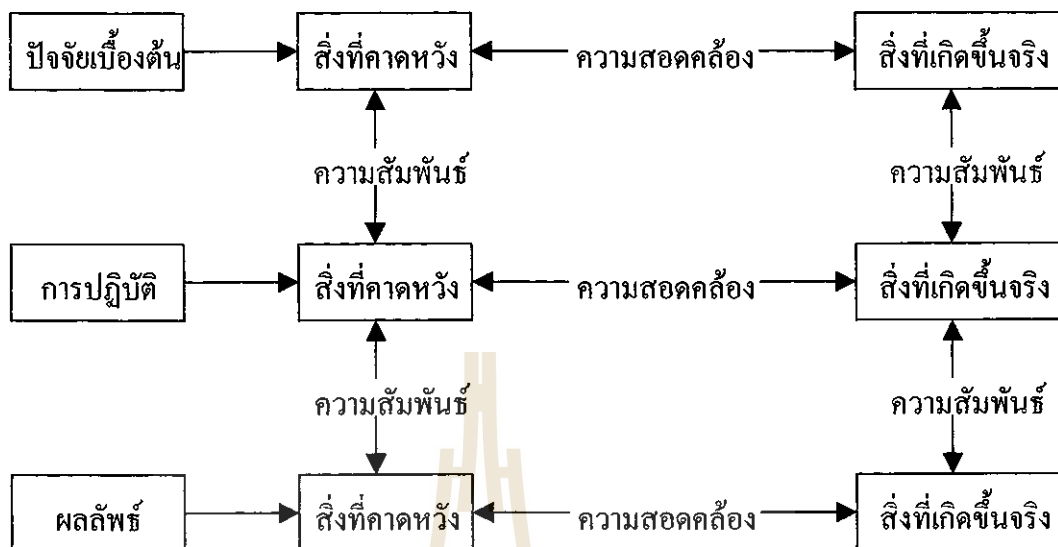
จากแผนภูมิ สแตก ได้กำหนดการประเมินออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 มิติในแนวตั้งจำแนกออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. สิ่งนำ (Antecedents) หมายถึง สภาพของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วก่อนที่จะดำเนินการโครงการ
2. การปฏิบัติ (Transaction) หมายถึง การดำเนินการของโครงการตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
3. ผลผลิต (Outcome) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการที่มีการดำเนินการโครงการ

มิติที่ 2 มิติในแนวนอน ที่จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนของการบรรยาย (Description) หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริงหรือที่ต้องการให้เกิดขึ้นที่สามารถสังเกตได้ จำแนกออกเป็นส่วนย่อย ๆ 2 ส่วน ได้แก่
 - 1.1 ความมุ่งหมายที่คาดหวัง หรือต้องการให้เกิดขึ้น
 - 1.2 ผลที่เกิดขึ้นจริง
2. ส่วนของการตัดสิน (Judgement) หมายถึง สภาพของการตัดสินใจเชิงประเมิน จำแนกออกเป็นส่วนย่อย ๆ 2 ลักษณะ ได้แก่
 - 2.1 มาตรฐานที่กำหนดขึ้นเพื่อเทียบผลที่เกิดขึ้นว่ามีคุณภาพในระดับใด
 - 2.2 การตัดสินเป็นการนำผลที่เกิดขึ้นมาเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด

ซึ่งเสตกได้นำเสนอความสัมพันธ์และความสอดคล้องของการใช้เมตริกทั้งสอง ดังแผนภูมิ

ภาพ 3.4 แผนภูมิ ประเด็นที่ประเมินและการพิจารณาความสัมพันธ์และความสอดคล้อง

การประเมินโครงการสามารถดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการกำหนดขั้นตอนของการวางแผนและออกแบบการประเมินโครงการ ดังนี้

1. กำหนดประเด็นในการประเมิน โครงการ
2. เลือกใช้รูปแบบการประเมินที่เหมาะสมกับโครงการ
3. กำหนดรายละเอียดวิธีการประเมิน โครงการ

ทั้งนี้เกณฑ์ที่นำมาพิจารณารูปแบบการประเมินโครงการในการดำเนินการ มีดังนี้

1. ความตรงภายใน (Internal Validity) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการดำเนินโครงการ สามารถวิเคราะห์สรุปผลโครงการได้
2. ความตรงภายนอก (External Validity) หมายถึง ผลการประเมินสามารถสรุปผลกลุ่มเป้าหมายและครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายของโครงการนั้น ๆ
3. ความเป็นไปได้ในการประเมิน (Feasibility Evaluation) หมายถึง สิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาทั้งหมดในการประเมินโครงการเพื่อให้สอดคล้องต่อการนำไปใช้ในการตัดสินใจ

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายถึง สมาชิกทั้งหมดของกลุ่มเป้าหมายของการดำเนินโครงการ ที่ต้องการศึกษาและเก็บรวบรวมให้ครบถ้วน อาจเป็น บุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต

ประชากรที่ใช้ในการศึกษากรณีบ้านกกกอก หมู่ที่ 7 ตำบลโคราษ อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีความหมายดังนี้

1. ประชากร หมายถึง จำนวนสมาชิกในบ้านกกกอก ซึ่งมีจำนวน 143 คน
2. ประชากร หมายถึง จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านกกกอก ซึ่งมีจำนวน 63 คน
3. ประชากร หมายถึง จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน ซึ่งมีจำนวน 33 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) หมายถึง สมาชิกบางส่วนของกลุ่มเป้าหมาย ที่ถูกเลือกขึ้นมาเป็นตัวอย่างใช้เป็นตัวแทนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา กรณีบ้านกกกอก หมู่ที่ 7 ตำบลโคราษ อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีความหมายดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง สมาชิกในหมู่บ้านกกกอก ซึ่งมีจำนวน 143 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีจำนวน 63 คน
3. กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง ครัวเรือนในหมู่บ้าน มีจำนวน 33 ครัวเรือน

ทั้งนี้ กรณีบ้านกกกอก หมู่ที่ 7 ตำบลโคราษ อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนประชากร 143 คน จำนวนครัวเรือน 33 หลังคาเรือน ไม่มีผู้อาศัยอยู่จำนวน 2 หลังคาเรือน เป็นชาย 68 คน เป็นหญิง 75 คน ผู้ประเมินจึงได้ศึกษาจากประชากรทั้งหมด

3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบรูปแบบชีพท์โมเดล ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นตามกรอบความคิดทฤษฎี ดังนี้

1. ตัวชี้วัดหน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ
 - 1.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้คือตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ
 - 1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้
 - นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - เงิน 1 ล้านบาท
 - คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

- ผู้สมัครขอกู้
 - อื่น ๆ เช่น นักศึกษาบัณฑิตและทุนสะสมของหมู่บ้าน
- 1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้
- การคัดเลือกผู้กู้
 - การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - การรับชำระหนี้
 - การทำบัญชี
 - การช่วยหาตลาด
 - อื่น ๆ เช่น บทบาทของนักศึกษา
- 1.4 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
- ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ตัวแปร จำนวนผู้กู้ ยอดเงินให้กู้ นักศึกษาผ่านงาน
 - ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่ตัวแปร จำนวนผู้ที่ได้ จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน การขยายกิจการของผู้กู้ การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
 - ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่ตัวแปร กองทุนหมู่บ้านมี ศักยภาพและความเข้มแข็ง ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ มีเครือข่าย การตลาด มีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ
2. ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบ ไปด้วยตัวชี้วัด 4 หมวด คือ
- 2.1 ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งเป็น 3 ระดับ
- ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ เช่น สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน ค่านิยม ความเดือดร้อน ภาวะขาดดุลการค้า
 - ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม
 - ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว เช่น ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ทรัพย์สิน หนี้สิน อาชีพ รายได้
- 2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วย
- เงินที่กู้มาได้
 - เงินอื่น ๆ
 - สถานที่ และวัตถุดิบ
 - เทคนิควิธีทำงาน

- กำลังทำงาน

2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วย

- การทำกิจการอย่างถูกวิธี
- การหาตลาดที่ดี
- การหาวัตถุดิบที่ดี
- การทำบัญชี
- การวิเคราะห์ประเมิน

2.4 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B ประกอบด้วย

- ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้ผู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
- ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่ ผู้ผู้ได้ขยายกิจการ ผู้ผู้ทำการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่ ผู้ผู้มีการพึ่งตนเอง ผู้ผู้มีความรู้และมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวคือ ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ผู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

การเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านกอกอก ตำบลโคราช อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

1. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมจำแนกออกเป็น
 - 1.1 การสังเกตโดยเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชน เป็นวิธีการที่ผู้ประเมินเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มเป้าหมายในการประกอบกิจกรรม
 - 1.2 การสังเกตโดยบุคคลภายนอก หรือสิ่งแวดลอมรอบตัว
2. การสอบถาม (Questionnaire) คือการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามตามแบบรายงาน ดังนี้
 - 2.1 แบบรายงาน บร.1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
 - 2.2 แบบรายงาน บร.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

- 2.3 แบบรายงาน บร.3 แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.4 แบบรายงาน บร.4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- 2.5 แบบรายงาน บร.5 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.6 แบบรายงาน บร.6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.7 แบบรายงาน บร.7 แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อกันหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนของประชาชน
- 2.8 แบบรายงาน บร.8 โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
- 2.9 แบบรายงาน บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- 2.10 แบบรายงาน บร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- 2.11 แบบรายงาน บร.11 แบบศึกษาเจาะลึกกรณี
- 2.12 แบบรายงาน บร.12 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน (ภาคผนวก ค)
3. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประเมินกับผู้ให้การประเมินเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคลสนทนาเป็นประเด็น
 - 3.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์อย่างละเอียดตามแบบบันทึก เช่น ในรายงาน บร.1 – 12
 - 3.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดคำถามได้ยืดหยุ่น โดยผู้สัมภาษณ์ต้องมีความเข้าใจในประเด็นอย่างดี

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้ประเมินได้เก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง ประกอบด้วย
 - 1.1 การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม โดยใช้แบบรายงาน บร. ต่าง ๆ
 - 1.2 การจัดประชุมเวทีชาวบ้านระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล
 - 1.3 การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ทั้งในการประชุม และการสัมภาษณ์ งานบุญประเพณี ต่าง ๆ เป็นต้น
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว ประกอบด้วย

- 2.1 องค์การบริหารส่วนตำบลโคราช คือ แผนพัฒนาตำบล ปี 2545 และแผนพัฒนาตำบล ปี 2545 – 2549
- 2.2 พัฒนาการอำเภอสูงเนิน คือ ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2 ถ.) ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)
- 2.3 กองทุนหมู่บ้านกกกอก คือ ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านกกกอก
- 2.4 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2.5 อื่น ๆ คือ หนังสือ หรือบทความที่มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินกองทุนหมู่บ้านกกกอก ตำบลโคราช อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของตัวเลขและสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติในรูปของตารางสัดส่วนร้อยละเป็นต้น เช่น รายได้ อายุ อาชีพ การศึกษา ที่ดินทำกิน เพศ จำนวนประชากร สาธารณูปโภค กลุ่มองค์กร เป็นต้น
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะข้อความการบรรยายความคิดเห็น วิเคราะห์คุณลักษณะเนื้อหา แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็น เช่น ทศนคติของประชาชนที่มีต่อกองทุน ความเข้มแข็งของกองทุน เศรษฐกิจ สังคม ประวัติภายในหมู่บ้าน ความสามัคคีของคนในชุมชน เป็นต้น

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

4.1.1 บริบทระดับประเทศ

1. ความยากจนของประเทศ

ประเทศไทยประสบกับวิกฤตทางการเงินอย่างรุนแรงในกลางปี 2540 ทำให้เศรษฐกิจโดยรวมมีปัญหาด้านเสถียรภาพ อัตราเงินเฟ้อสูง ภาคการผลิตขาดสภาพคล่องต้องประสบภาวะขาดทุนล้มละลายจำนวนมาก เกิดปัญหาการว่างงาน ส่งผลกระทบต่อรายได้ของประชาชนหดตัวเปลี่ยนสถานภาพมาเป็นคนจน

วรวิทย์ อริรุทธีวรกุล และคณะได้กล่าวถึง ความยากจนในวารสารเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545 : 37 – 44) โดยสรุปว่า ผลจากวิกฤตเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้ประชาชนลดการใช้จ่ายในครัวเรือนในอัตราที่มากกว่าการลดลงของรายได้ให้เห็นได้ชัด เนื่องจากประชาชนยังไม่มั่นใจต่อสถานการณ์เศรษฐกิจของไทยที่ยังไม่ฟื้นตัวได้มากเท่าที่ควร ความยากจนของประเทศไทย มีลักษณะที่สำคัญสรุปได้คือ คนจนส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบทโดยเป็นคนจนในเขตชนบทร้อยละ 82.1 ของคนจนทั้งหมดจำนวน 8.6 ล้านคน โดยคนจนถึงสองในสามของคนจนทั้งหมดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วประกอบอาชีพในภาคการเกษตร นอกจากนี้ยังมีลักษณะที่สำคัญอื่น ๆ คือ เป็นเกษตรกรรายกจนถือครองที่ดินน้อย มีขนาดครัวเรือนใหญ่ มีอัตราส่วนพึ่งพิงหรืออัตราส่วนการเลี้ยงดูผู้สูงอายุและเด็กสูง รวมทั้งยังพบว่าคนใจได้รับการศึกษาน้อยกว่าคนทั่วไป รวมทั้งการได้รับสวัสดิการหรือการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐ

ในด้านการแก้ไขปัญหาคความยากจนปรากฏว่า รัฐบาลในปัจจุบันได้ประกาศสงครามกับความยากจนที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วนและจริงจังมากขึ้น โดยรัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบยั่งยืน รวมถึงผู้ด้อยโอกาสเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาคคนจนที่ขัดสนทางเศรษฐกิจหรือด้านรายได้ในการยังชีพและกลุ่มคนยากจนเชิงโครงสร้าง ที่เกิดจากความขัดสนในหลาย ๆ ด้าน อาทิ ด้านที่ดิน สาธารณะสุข การศึกษา เป็นต้น สำหรับการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจนของรัฐบาลในปัจจุบันได้มีการดำเนินงานที่สำคัญ ๆ ได้แก่ นโยบายของรัฐบาลในการสร้างความเข้มแข็งของสังคมและเศรษฐกิจฐานราก ประกอบด้วย 5 โครงการ คือ 1) โครงการพักชำระหนี้เกษตรกรรายย่อย 2) การจัดตั้งธนาคารประชาชน 3) การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 4) โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ 5) โครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้า การดำเนินงานโดยหน่วยงานภาครัฐภายใต้แผนงาน / โครงการปกติ ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประมาณ 7 กระทรวง

หลัก งบประมาณประจำปี 2545 จำนวน 76,693.67 ล้านบาท โดยงบประมาณแก้ไขปัญหาความยากจนเน้นด้านการส่งเสริมอาชีพ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาศักยภาพและการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับคนจน และการส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การดำเนินงานโดยชุมชนท้องถิ่น ปัจจุบันภาคประชาสังคมและชุมชนได้ตื่นตัวและมีการรวมกลุ่มกันหลายพื้นที่เป็นองค์กรชุมชนและเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็งบนพื้นฐานการพึ่งพาตนเองและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ของตนเองและร่วมกับภาครัฐในกระบวนการพัฒนาโดยในปีงบประมาณ 2545 มีการสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนวงเงิน 8,500 ล้านบาท เพื่อให้ชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำโครงการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน ซึ่งทำให้เกิดการจ้างงาน เพิ่มรายได้ในชุมชนท้องถิ่น และสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก รวมทั้งเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้นอันนำไปสู่การสร้างรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กล่าวถึงภาคธุรกิจ SMEs เรื่อง “แนะแนวทางเพื่อความอยู่รอดของ SMEs” ในหนังสือของสภาอุตสาหกรรม (2543 ; 46 – 47) ดังนี้

SMEs ย่อมาจากภาษาอังกฤษ Small and Medium Enterprises หรือแปลเป็นภาษาไทยว่า “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” สำหรับความหมายของวิสาหกิจ (Enterprises) ครอบคลุมกิจการ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

1. กิจการการผลิต (Production Sector) ครอบคลุมการผลิตในภาคเกษตรกรรม (Agricultural Processing) ภาคอุตสาหกรรม (Manufacturing) และเหมืองแร่ (Mining)
2. กิจการการค้า (Trading Sector) ครอบคลุมการค้าส่ง (Wholesale) และการค้าปลีก (Retail)
3. กิจการบริการ (Service Sector)

ประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก 7 กลยุทธ์ในการสร้างและพัฒนา SMEs ให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

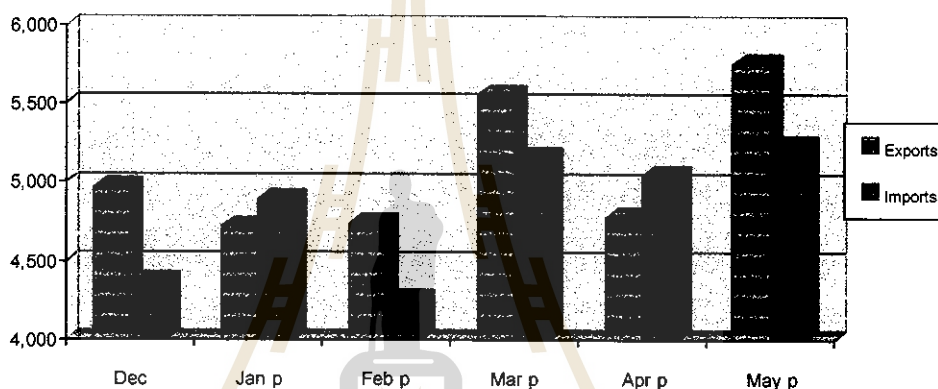
1. ยกระดับขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีและการจัดการ
2. การพัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรบุคคล
3. การสร้างและขยายโอกาสด้านการตลาด
4. การเพิ่มขีดความสามารถของสถาบันการเงินและสร้างกลไกเสริมทางการเงินเพื่อสนับสนุน SMEs
5. การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ
6. การพัฒนาวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชน
7. การสร้างความเชื่อมโยงและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจครบวงจร

3. ภาพการขาดดุลการค้าของประเทศ

ดุลการค้า (Trade Balance) เป็นผลต่างสุทธิระหว่างมูลค่าสินค้าออก เอฟ.โอ.บี. (ราคาที่ไม่รวมค่าระวางและประกันภัยสินค้า) กับมูลค่าสินค้าเข้า ซี.ไอ.เอฟ. (ราคาที่รวมค่าระวางและประกันภัยสินค้า) ที่ได้ปรับตามค่านิยมของดุลการชำระเงินแล้ว

ดุลการชำระเงิน หมายถึง ผลสรุปของการทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Transaction) ระหว่างผู้มีถิ่นฐานในประเทศ (Resident) กับผู้มีถิ่นฐานในต่างประเทศ (Nonresident) ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง

Trade Balance (Million of US\$)

	Dec	Jan p	Feb p	Mar p	Apr p	May p
Exports	4,965	4,719	4,735	5,561	4,777	5,758
Imports	4,372	4,895	4,256	5,167	5,042	5,240
Trade Balance	593	-176	479	394	-265	518

ภาพ 4.1 แผนภูมิ แสดงดุลการค้าและดุลการชำระเงิน

เศรษฐกิจของประเทศไทยในเดือนพฤษภาคม 2545 มีมูลค่าการส่งออก 5,758 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัวจากช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว 4.3% ซึ่งเป็นการขยายตัวอย่างต่อเนื่องตามการฟื้นตัวอย่างต่อเนื่องตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจประเทศคู่ค้ามาจากสินค้าอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลัก โดยภาพรวมการส่งออกในค่านปริมาณขยายตัวเพิ่มขึ้น 17% ขณะที่มูลค่าการนำเข้า 5,240 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่งผลให้ดุลการค้าเกินดุล 518 ล้านดอลลาร์สหรัฐ การส่งออกจะขยายตัวเพิ่มมากขึ้นยังแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมเศรษฐกิจที่แข็งแกร่ง ส่วนดุลบริการและบริจาดเกินดุลลดลงตามรายรับจากการท่องเที่ยวที่ลดลง เนื่องจากเป็นช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว รวมทั้งมีการจ่ายเงินปันผลค่อนข้างสูง

ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 564 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ดุลการชำระเงินเกินดุล 563 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐอ่อนลงทำให้อำนาจต่อรองของผู้นำเข้าน้อยลง ส่งผลให้แนวโน้มราคาสินค้าส่งออกดีขึ้น แนวโน้มการส่งออกของประเทศไทยไปยังตลาดหลักคือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ยุโรป และอาเซียน มีทิศทางดีขึ้นจากที่เคยติดลบมาก ๆ ก็มีอัตราการขายตัวติดลบลดลง ในขณะที่บางตลาดได้พลิกสถานการณ์จากการขายตัวติดลบมาเป็นบวก

(<http://www.bot.or.th/bothomepage/databank/EconUta/Graph/G5.htm>)

4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

พวงแก้ว ปรีชาชนพจน์ และคณะ ได้กล่าวถึง “สภาพแวดล้อมของคนไทย” ในวารสารเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545 : 57 – 66) ว่าเป็นการเน้นการประเมินสถานการณ์สภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของคนใน 3 ด้าน คือ ด้านที่อยู่อาศัยและการรับบริการสาธารณสุข โภค ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านสิ่งแวดล้อม โดยสรุปพบว่าประชาชนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยมากขึ้น โดยประชาชนมีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินที่มั่นคงถาวร คร่าวเรือนชนบทก็มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินเพิ่มขึ้น ในช่วงก่อนวิกฤตคือปี 2535 สัดส่วนการมีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 72.5 เป็นร้อยละ 77.9 ในปี 2539 และร้อยละ 78.8 ในปี 2543 แต่ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจทำให้ครัวเรือนที่ต้องเช่าที่อยู่อาศัยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอด คือ ในปี 2535 คิดเป็นร้อยละ 7.0 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.8 และ 11.1 ในปี 2539 และปี 2543 สำหรับครัวเรือนในชนบทพิจารณาจากการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ในช่วงปี 2535-2542 ปรากฏว่ามีแนวโน้มดีขึ้นมาก จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน หรือ กชช.2ค พบว่าหมู่บ้านที่ยังมีปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิ์ที่ดินหรือไม่เอกสารสิทธิ์มีสัดส่วนลดลงทุกปีลดลงจากร้อยละ 24.6 ในปี 2535 เหลือเพียงร้อยละ 7.6 ในปี 2542 ส่วนสาธารณสุข โภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกภาคของประเทศ แต่สัดส่วนการใช้ไฟฟ้าหรือน้ำบาดาลมีแนวโน้มลดลง การคมนาคมและการสื่อสารมีการพัฒนาดีขึ้น ขณะที่ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีแนวโน้มลดลงเห็นได้จากในปัจจุบันคดีอาชญากรรมได้ทวีความรุนแรงขึ้นมากเป็นผลเนื่องมาจากวิกฤตที่ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมจาก 1.2 คดีต่อประชากรพันคนในปี 2535 เพิ่มขึ้นเป็น 1.7 คดีต่อประชากรพันคนในช่วงหลังวิกฤต ปัญหาอาชญากรรมโดยเฉพาะปัญหาบ้านมีแนวโน้มสูงขึ้นมาก เช่นเดียวกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ยังคงมีปัญหาในหลายด้าน ทั้งปัญหามลพิษทางน้ำ อากาศ เสียงและขยะในเขตเมือง และปัญหาเรื่องป่าไม้และน้ำเสียในชนบท

ในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมเพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยจำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกในทุกภาคทุกส่วนในสังคมมีการประสานความร่วมมือและร่วมทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมรอบตัวให้อยู่ในสถานะที่ดี คนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และมีคุณภาพ ขณะเดียวกันควรร่วมกันขยายผลความอยู่ดีมีสุขให้บังเกิดขึ้นกับกลุ่มคนทุกกลุ่มทั้งในเขต

เมืองและชนบททั่วประเทศ ด้วยการร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราให้ดีขึ้นเพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน

5. ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

สถานการณ์เศรษฐกิจที่ตกต่ำของนา ๆ ประเทศ ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขาดรายได้ การว่างงาน ปัญหาเสถียรภาพด้านการเงินของประชาชนที่เป็นผลมาจากภาวะเงินเฟ้อ ค่าเงินบาทลอยตัว สำหรับประชาชนที่ขาดทุนและล้มละลายจากผลกระทบนี้จำนวนมาก ทำให้โอกาสที่ความเดือดร้อนและความยากจนมาเยือนได้โดยง่าย การขาดสภาพคล่องด้านการเงินในอันที่จะนำมาหมุนเวียนประกอบอาชีพก็ลดน้อยลง ภาคการผลิตขาดสภาพคล่องทั้งวัตถุดิบและผลผลิตขาดประสิทธิภาพ ความเสื่อมถอยทางด้านอารมย์ ความเหลื่อมล้ำทางสังคมเด่นชัด การพึ่งพาเงินทุนหมุนเวียนหรือเงินกู้ยืมจากระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงเกิดมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนตามมา ก่อให้เกิดความคิดในการแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ดังกล่าวไปในทางที่ผิด ความกดดันภายในครอบครัว ปัญหาภายในสังคม การทะเลาะเบาะแว้ง ซึ่งปัญหาทั้งหมดที่เกิดจากความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินกลับกลายเป็นปัญหาใหญ่ต่อประเทศชาติ

6. ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท

ชุมชนส่วนใหญ่ในชนบทภายในประเทศไทยมีลักษณะความเป็นผู้นำสูงทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการทั้งในแง่การแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในชุมชน รวมถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการรวมตัวกันแต่ยังขาดอำนาจต่อรองในการซื้อขายผลผลิตของชุมชน

บรรยากาศโดยรวมจะเป็นลักษณะเครือข่ายซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเชื่อมความสัมพันธ์ในด้านการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ของชุมชน แต่ชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดระบบการตรวจสอบประเมินความคุ้มค่า ความเหมาะสมของทุกกิจกรรมที่ได้รับงบประมาณจากราชการ ด้านการแบ่งงาน แบ่งความรับผิดชอบ ส่วนใหญ่ศูนย์รวมจะอยู่ที่ผู้ใหญ่บ้าน โอกาสที่จะได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกันจึงมีน้อย ในขณะที่ความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนลดลง ปัจจัยการผลิตส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพาอาศัยจากสังคมภายนอกทั้งหมด ที่สำคัญชุมชนทอดทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเครื่องค้ำจุนความอยู่รอดของชุมชน

ขณะที่ขนาดของเมืองได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยขาดการวางแผน และเครื่องมือในการบริหารเทศบาล สุขาภิบาล ในปัจจุบันยังไม่เพียงพอที่จะสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งแตกต่างจากชนบทที่นับวันยังมีขนาดเล็กส่งผลให้ค้ำค้ำตามลำดับ

7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2542 : 64-65) ได้สรุปเกี่ยวกับเรื่องความเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยรวมช่วง 30 ปีที่ผ่านมา พบว่า สังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรม จนกระทั่งเปลี่ยนมาเป็นสังคมสารสนเทศ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต ความคิดและค่านิยมของคนไทย ในสังคมเกษตรนั้นคน

ส่วนใหญ่เป็นผู้ควบคุมการผลิต แต่สังคมอุตสาหกรรมคนเป็นเพียงชิ้นส่วนของการผลิต และเมื่อเข้าสู่ยุคสารสนเทศปรากฏว่า การดำเนินชีวิตของคนไทยเป็นไปอย่างเร่งรีบ มีการบริโภคผ่านสังคมนานเทศจนส่งผลให้คนไทยขาดการถ่วงรอกทั้งในด้านความถูกต้อง สาระประโยชน์และศีลธรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นประเด็นปัญหาด้านการรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศ บริโภคสินค้าต่างประเทศ นอกจากนั้นยังปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมช่วยกันผลิตมาเป็นสังคมบริโภคนิยม ทำให้คนไทยมีความต้องการทางวัตถุนิยมมากขึ้นทั้งยังมีการถ่ายทอดค่านิยมและความต้องการไปสู่ลูกหลานอีกด้วย ในขณะที่เดียวกันการที่เปลี่ยนจากสังคมธรรมนิยมมาเป็นสังคมบริโภคนิยมทำให้สังคมไทยดั้งเดิมที่เคยยึดถือความถูกต้อง ตลอดจนความรับผิดชอบชั่วดีซึ่งเคยใช้เป็นเกณฑ์ในการดำเนินชีวิตนั้น ได้เปลี่ยนไปสู่วัตถุนิยมที่ยึดสินค้าและคุณภาพสินค้าเป็นหลัก กระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลให้คนไทยหันไปยกย่องชาวต่างชาติและดูถูกคนไทยด้วยกันเอง ค่านิยมของคนไทยในปัจจุบันจึงหันไปรับวัฒนธรรมของต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริโภค การดำรงชีวิต การใช้สินค้าจากต่างประเทศซึ่งมีราคาแพงเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงรสนิยม ทำให้ในปัจจุบันคนไทยหลงลืมคุณค่าของภูมิปัญญาไทยจึงต้องกระตุ้นคุณค่าการรักษาวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ ที่สำคัญที่ถือว่ามีอิทธิพลสูงสุดต่อการสร้างค่านิยมของคนไทยก็คือสื่อมวลชน โดยสามารถเปลี่ยนวิธีการสร้างค่านิยมของไทยได้อย่างสิ้นเชิง โดยการปลุกฝังผ่านทางสื่อต่าง ๆ

4.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านกกกอก

บ้านกกกอกหมู่ที่ 7 ตำบลโคราช อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ตอนกลางของอำเภอ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 5 กิโลเมตร ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน เล่าขานให้ลูกหลานฟังสืบทอดกันต่อมามี การอพยพโยกย้ายถิ่นฐานมาสืบเนื่องมาจาก บริเวณหมู่บ้านนั้นมีแหล่งน้ำสำหรับบริโภค อุปโภค และการประกอบอาชีพด้านการเกษตรคือถ้ำคลองที่ไหลทอดยาวน้ำไหลผ่านตลอดปี เหมาะแก่การทำมาหากินและตั้งหลักปักฐาน

การตั้งชื่อหมู่บ้านโดยคำบอกเล่ากล่าวต่อกันมาว่า ในบริเวณหมู่บ้านมีต้นมะกอกป่าจำนวนมาก และมีลำต้นใหญ่มองเห็นเด่นชัด แต่เดิมสมัยปู่ย่าตายายเรียกลำต้นของต้นไม้วัว “กก” เลขนานามต้นมะกอกมาเรียกเป็นชื่อของหมู่บ้านตนเองว่า “บ้านกกกอก” ทุกวันนี้ต้นมะกอกถูกตัดโค่น และล้มตายตามธรรมชาติไม่เหลือสภาพเดิมของต้นมะกอกป่าเหมือนแต่เดิม

2. สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันบ้านกกกอกมีครัวเรือนจำนวน 33 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 143 คน เป็นชาย 68 คน หญิง 75 คน มีอยู่ 2 ครัวเรือนที่ไม่มีผู้อาศัยอยู่ จึงเหลือเพียง 31 ครัวเรือนที่มีผู้อาศัยอยู่จริง การสร้างบ้านเรือนอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยร่มรื่นไปด้วยพันธุ์ไม้ มีปราสาทหินเก่าแก่อยู่ภายในหมู่บ้านเรียกว่า “ปราสาทหินเมืองแขก” นอกจากนี้จะมีความสวยงามของสถานที่แล้วยังสามารถใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญประจำจังหวัดนครราชสีมาอีกด้วย

วิถีชีวิตของคนในบ้านกอกอกดำเนินไปอย่างเรียบง่าย มีความสามัคคี เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ถนนในหมู่บ้านมีความสะดวกในการเดินทาง มีไฟฟ้าใช้ และมีน้ำประปาหมู่บ้านที่ใช้ร่วมกันกับบ้านหัวบึงหมู่ที่ 5

3. ด้านเศรษฐกิจ

ความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของชาวบ้านกอกอกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพดั้งเดิม คือ ทำนา ซึ่งยังยึดเป็นอาชีพหลักที่สำคัญ ปัจจุบันหันทำไร่นาสวนผสมเพื่อการมีรายได้ที่เพียงพอสำหรับเลี้ยงครอบครัว ประกอบไปด้วยการทำสวนส้มโอ สวนมะพร้าว ผักสวนครัว สวนกล้วยไม้ ดอกดาวเรือง และเลี้ยงสัตว์เพื่ออุปโภคบริโภค เช่น วัว หมู เป็ด ไก่ โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สำหรับวัยแรงงานที่สามารถทำงานโรงงานอุตสาหกรรมก็มีอยู่จำนวนหนึ่งเนื่องจากเขตอำเภอสูงเนินมีโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านกอกอกมีความเป็นอยู่ในภาพเศรษฐกิจโดยรวมแล้วถือว่าอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างดี

การประกอบอาชีพในหมู่บ้านโดยเฉลี่ยประกอบด้วย

- ทำนา	25 ครัวเรือน
- ทำสวน	28 ครัวเรือน
- ค้าขาย	6 ครัวเรือน
- รับราชการ	3 ครัวเรือน
- รับจ้าง	20 ครัวเรือน
- ลูกจ้างประจำกรมศิลปากร	1 ครัวเรือน

4. ด้านวัฒนธรรม

การสืบสานประเพณีอันดีงามของไทยสำหรับหมู่บ้านกอกอกแล้วถือว่าเป็นงานสำคัญยิ่ง เช่น ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ วันสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนา วันลอยกระทง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวันสงกรานต์มีการทำบุญกลางบ้านที่เป็นความร่วมมือของทุกคนในหมู่บ้านทำกิจกรรม เช่น การตักบาตร สรงน้ำพระ รดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้ที่เคารพนับถือ จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี งานประเพณีกินเขาคั่วที่จัด ณ บริเวณปราสาทหินเมืองแขกประมาณต้นเดือนมีนาคม ปี 2545 นี้ เป็นปีที่ 8 เพื่อเป็นการประกาศให้เห็นถึงความรุ่งเรืองแห่งอารยธรรมในอดีต

5. ข้อมูลด้านอื่น

บ้านกอกอกหมู่ที่ 7 มีพื้นที่สาธารณะจำนวน 15 ไร่ ที่ว่างเปล่าและรอการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อให้เป็นพื้นที่สาธารณะอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทุกคน มีบ่อน้ำตื้น 3 บ่อ บ่อน้ำบาดาล 2 บ่อ และที่สำคัญมีลำตะคลองสายคลองไผ่ไปโคราช ทำให้มีน้ำอุดมสมบูรณ์สามารถทำการเกษตรอุปโภคบริโภค รวมทั้งทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง

นางสาวนพมาศ บุญญาสุนธีร์ เจ้าหน้าที่งานเกษตร 5 ประจำตำบลโค้งยาง และประจำตำบลโคราซ (แนวทางพัฒนาการเกษตรระดับตำบล , 2538 : 8 – 9) กล่าวถึงกลุ่มดินของหมู่บ้านกกกอก ตำบลโคราซ ว่า เป็นกลุ่มชุดดินที่ 47 ประกอบด้วยดินสี มวกเหล็ก โดกปรือนครสวรรค์ หินซ้อน ทาลี สบปราบ โปร่งน้ำร้อน ไฟสาลี และชุดดินงาว... กลุ่มชุดดินที่ 47 เป็นกลุ่มชุดดินที่มีเนื้อดินเป็นพวกดินเหนียวหรือดินร่วน มีเศษหินปะปนมาก มักพบหินพื้นดินกว่า 50 ซม. มีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองแดง เกิดจากการสลายตัวผุพังของหินเนื้อละเอียด มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเนินเขา เป็นดินต้นมีการระบายน้ำดี ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำถึงปานกลาง ปฏิกริยาเป็นกรดจัดถึงปานกลาง ค่าความเป็นกรดต่างประมาณ 4.5 – 7.0

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดินของหน่วยแผนที่นี้ได้แก่ เป็นดินต้นมีเศษหินปะปนอยู่ในเนื้อดินเป็นปริมาณมากในบริเวณที่มีความลาดชันสูง มีปัญหาเกี่ยวกับการชะล้างพังทลายของหน้าดินอย่างรุนแรง

4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

4.2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

1. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

-นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน คือ การจัดตั้งกองทุน จุดประสงค์ การได้มาซึ่งกองทุน การรับสมัครสมาชิก การพิจารณาให้กู้ การฟื้นฟูสภาพ การจัดสรรประโยชน์จากกองทุนหมู่บ้าน

-เงิน 1 ล้านบาท ได้รับโอนเงินเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2544 ปลดปล่อยให้สมาชิกกู้ครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2545 จำนวน 15 ราย เป็นเงิน 300,000 บาท ครั้งที่สองเมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2545 จำนวน 21 ราย เป็นเงิน 410,000 บาท เป็นการกู้เพื่อพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร กำหนดส่งคืนภายใน 1 ปี

-คณะกรรมการหมู่บ้าน เกิดจากการคัดเลือกบุคคลที่มีความเหมาะสม เป็นคนดี มีความเสียสละ ซื่อสัตย์เป็นที่ยอมรับ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเห็นความสำคัญของหมู่บ้าน โดยไม่คิดค่าตอบแทน ประชาชนทุกคนในหมู่บ้านเห็นสมควร โดยมีระบบการบริหารจัดการแบบเปิดเผยโปร่งใส พร้อมให้ตรวจสอบได้ตลอดเวลา เปิดโอกาสให้สมาชิกได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร

-ผู้สมัครขอกู้ คือ ประชาชนในหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกทุกคนที่มีจิตสำนึกความเป็นเจ้าของกองทุนและเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านกกกอกเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุน

2. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

-กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า สมาชิกที่ต้องการกู้ต้องมีความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับของกองทุน จิตสำนึกความเป็นเจ้าของ เอื้ออาทร จริงใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความรับผิดชอบ ความประพฤติที่เหมาะสม ทั้งนี้คณะกรรมการต้องมีความยุติธรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาท ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

-กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า ไม่มีบุคลากรที่เชี่ยวชาญ จึงขอความร่วมมือจากหมู่บ้านใกล้เคียง มีการแสวงหาความรู้จากองค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อการจัดทำระบบบัญชี และการจัดการ พัฒนาการทำงานให้ถูกต้องตามหลักบัญชีที่กำหนด สามารถดูเข้าใจง่าย ซึ่งบัญชีต่าง ๆ ดังนี้ บัญชีเงิน 1 ล้านบาท , บัญชีเงินออม (ฝากสัจจะ) , ทะเบียนคุมค่าของกู้ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว , ทะเบียนคุมสมาชิก , ทะเบียนค่าหุ้น

3. ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง พบว่า ชาวบ้านเข้าถึงแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และสามารถนำเงินไปลงทุนตามโครงการที่เสนอกู้ได้ แต่ในขณะเดียวกันคณะกรรมการก็ไม่สามารถควบคุมการใช้เงินของผู้กู้ได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ขอกู้ได้

2. ผลกระทบโดยตรง พบว่า สามารถนำเงินไปพัฒนาอาชีพของตนเองให้มีการพัฒนาเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการประกอบอาชีพได้ดีกว่าเดิม นอกจากนี้ยังเพิ่มทุนสะสมจากเงินสัจจะของสมาชิกทุกเดือน ทำให้เกิดกาฝักนัศยการออมให้ชาวบ้านอีกทาง แต่ขณะเดียวกันหากก่อให้เกิดภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นกับสมาชิกผู้กู้ที่ไม่สามารถทำตามโครงการที่ตนขอกู้ได้

3. ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า จากการเพิ่มรายได้และการมีเงินฝากเงินสัจจะ ทำให้เกิดผลกระทบทางอ้อม คือ หมู่บ้านมีความเข้มแข็งระดับหนึ่ง มีเครือข่ายการเรียนรู้ เครือข่ายการตลาด มีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

4.2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

1. ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

-ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้กู้ โดยส่วนใหญ่ผู้กู้จะมีประสบการณ์ในการดำเนินการอยู่แล้ว ทำให้ไม่มีปัญหาในการประกอบอาชีพ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เมื่อเกิดสภาวะวิกฤตต่าง ๆ เช่น การแก้ปัญหากระบวนการผลิต การดูแลรักษาผลผลิต การจำหน่ายผลผลิต

2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

-จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุนทางคณะกรรมการได้พิจารณาจัดสรรและอนุมัติวงเงินกู้ให้ผู้ขอกู้ตามความเหมาะสมและความสามารถในการดำเนินการของโครงการที่ขอกู้ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกกองทุนและชาวบ้านในความโปร่งใส ยุติธรรม แต่วงเงินที่ผู้ขอกู้

ได้รับมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอที่จะเป็นทุนในการดำเนินการตามโครงการ อาจก่อให้เกิดการขาดสภาพคล่องทางการเงิน

-ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหน่วยระบบ B ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการผลิตหรือกระบวนการผลิตซึ่งเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้ในกระบวนการผลิตเรียกว่า ต้นทุนแปรผัน เช่น สารกำจัดศัตรูพืช ปุ๋ยเคมี ค่าแรงงาน ค่าสูบน้ำ อาจทำให้ผู้กู้ไม่มีทุนสำรองต้องระดมทุนเพิ่มโดยการกู้เงินจากกองทุนนอกระบบ ก่อให้เกิดภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น

3. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

-การทำกิจการตามที่สมาชิกผู้เงินไปส่วนใหญ่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้ขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุน มีบางรายเท่านั้นที่นำเงินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ แต่บุคคลเหล่านั้นมีความสามารถในการหาเงินมาชำระหนี้ได้ตรงตามกำหนดเพราะผู้ที่ผ่านการปล่อยกู้ นั้น ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว

4. ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1. ผลโดยตรง การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จากเงินกู้ สมาชิกมีประสบการณ์และได้นำเงินไปดำเนินการในเรื่องดังกล่าวมีรายได้เป็นตัวเงินและสิ่งของเพิ่มขึ้นกว่าเดิม เช่น ก่อนที่จะมีโครงการกองทุนหนึ่งล้านบาทเข้ามา ได้ใช้เงินทุนของตนเองและต้องกู้เงินจากนายทุนนอกระบบที่อัตราดอกเบี้ยสูง เมื่อได้จำหน่ายผลผลิตแล้วกำไรที่ได้เหลือไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว แต่เมื่อกู้เงินกองทุนหมู่บ้านที่มีดอกเบี้ยต่ำ ทำให้รายได้ที่เหลือเพียงพอใช้จ่ายมากกว่าเดิม

2. ผลกระทบโดยตรง จากการมีรายได้เพิ่มขึ้น ผู้กู้สามารถขยายฐานการผลิตที่มีเงินหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำ ฐานะทางการเงินของครอบครัวดีขึ้นกว่าเดิม ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งภายในชุมชนต่อไป

3. ผลกระทบโดยอ้อม คือความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ มีความสามารถในการคิดตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ ดีกว่าเดิม ศักยภาพความเข้มแข็งของตนเองอย่างยั่งยืน

4.3 ผลการทดลองวิธีการใหม่

ภายในชุมชนไม่มีการทดลองวิธีการใหม่แต่อย่างใด ส่วนใหญ่ยังใช้การดำเนินการในรูปแบบเดิมอยู่

4.4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้แยกออกเป็นอาชีพต่าง ๆ ดังนี้

1. อาชีพทำนา ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ พันธุ์ข้าว กระบวนการผลิตที่ดี ได้แก่ การดูแลรักษาใส่ปุ๋ย การกำจัดวัชพืชและการเอาใจใส่ที่อำนวยความสะดวกการผลิตให้ดำเนินไปอย่างเหมาะสม

ก่อให้เกิดผลผลิตคุณภาพเป็นที่น่าพอใจของลูกค้าและตลาด มีปริมาณเพียงพอบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย

2. อาชีพทำสวน แบ่งออกเป็น

2.1 สวนผลไม้ ปลูกจำหน่ายที่ตีได้แก่ พันธุ์ส้มโอ พันธุ์มะพร้าว ที่เป็นที่ต้องการของตลาด

2.2 สวนไม้ตัดดอก ปลูกจำหน่ายที่ตีได้แก่ กล้วยไม้ชนิดหวาย ดาวเรืองพันธุ์ดี เหมาะสำหรับตลาดและความต้องการของลูกค้า

2.3 ฝึกสวนครัวปลอดสารพิษ ปลูกจำหน่ายที่ตีได้แก่ โหระพา กระเพรา สะระแหน่ แมงลัก เป็นพันธุ์พื้นบ้านที่ทนทานต่อโรคแมลงศัตรูพืชต่าง ๆ

ทั้งนี้กระบวนการที่ดีคือ การดูแลรักษาเป็นอย่างดี มีการควบคุมผลผลิตให้ออกตามฤดูกาลและนอกฤดูกาล ทำให้ราคาสูง ผลตอบแทนสูง ผลกำไรที่ได้ก็สูงตามไปด้วย ปริมาณเพียงพอที่จะออกสู่ท้องตลาดผลผลิตมีคุณภาพและผลประโยชน์ต่อผู้ประกอบการสูงสุด

4.5 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ผลที่เกิดจากเงินฝากสัจจะ พบว่าประชาชนมีนิสัยการออมมากขึ้น
2. ผลที่เกิดจากระเบียบกองทุน พบว่า การมีระเบียบกองทุนทำให้ประชาชนรู้จักการมีระเบียบวินัยในการทำงาน เคารพในสิทธิหน้าที่ของผู้อื่น
3. ผลที่เกิดจากการมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนรู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ รู้จักการเสียสละเพื่อส่วนรวม การให้อภัยและมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ เป็นการส่งเสริมการทำงานแบบประชาธิปไตย

4.6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.6.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. การเกิดกองทุน พบว่า ผลจากกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท สามารถพัฒนาอาชีพ มีการสร้างงานสร้างรายได้ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนเป็นอย่างดี มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน สมาชิกในชุมชนมีความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน
2. ระบบบริหารกองทุน พบว่า การมีระบบบริหารกองทุนหมู่บ้าน มีคณะกรรมการบริหารกองทุนจำนวน 9 คน คณะกรรมการจะช่วยกันสร้างระเบียบกองทุนขึ้นมาเพื่อผ่านการเห็นชอบจากสมาชิก และปฏิบัติไปตามระเบียบที่วางไว้

3. การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า ความมุ่งมั่นเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน การสร้างกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง รู้จักการบริหารจัดการ สร้างความเข้มแข็งเป็นรากฐานความสงบสุข พึ่งพาตนเองได้ระดับหนึ่ง
4. การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า การรวมกลุ่มเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน และยกระดับความเข้มแข็งจากการเรียนรู้ในการดำเนินการประกอบอาชีพค้ำหนึ่งถึงการบริโภคและการมีตลาดที่แน่นอน พัฒนาการบริหารรักษาผลผลิตไม่ให้อุณหภูมิเอวแปรียบ
5. การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า จากการตื่นตัวตามนโยบายการสร้างงาน สร้างรายได้ของรัฐบาล ก่อให้เกิดพลังประชาชนในชุมชน มีกระบวนการ ความร่วมมือแก้ไขปัญหาคด้วยพลังปัญญาของประชาชนภายในชุมชนเอง และเครือข่ายการเรียนรู้ ทำให้ศักยภาพการพึ่งพาตนเองอยู่ในระดับที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งภายในชุมชน

4.6.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

1. ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน ประชาชนให้ความร่วมมือร่วมใจในการจัดตั้งกองทุนให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนใช้ในการประกอบอาชีพภายในหมู่บ้าน
- ประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกองทุนหรือกิจการที่ต้องการประกอบเป็นกิจการหรือธุรกิจใหม่ ๆ

2. ปัจจัยด้านลบ ไม่พบปัญหา

การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า

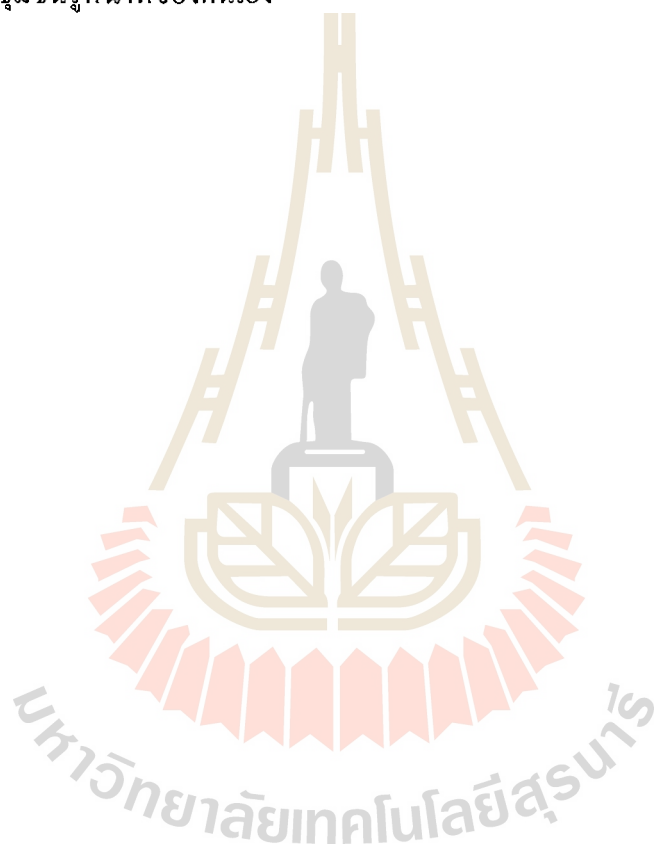
เกิดการประสานงานระหว่างสมาชิกกองทุน สมาชิกกลุ่มผู้กู้เงินประกอบอาชีพเกษตรกร ทำนา องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นการเสริมประสิทธิภาพและความเข้มแข็งในการดำเนินงานตลอดจนเกิดองค์กรเครือข่ายนอกชุมชน

4.6.3 ความเข้มแข็งของชุมชน

1. ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดพบว่าแบ่งเป็น

- 1.1 ความสามัคคี
- 1.2 ความซื่อสัตย์
- 1.3 การยกย่องการทำความดี
- 1.4 ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 1.5 มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม
- 1.6 มีอาชีพสามารถเลี้ยงตนเองได้
- 1.7 ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น
- 1.8 มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร
- 1.9 มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก
- 1.10 ช่วยเหลือเด็ก ศพรี กุณชรา และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

- 2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า
 - 2.1 สถาบันครอบครัวมีความอบอุ่นอยู่กันพร้อมหน้า
 - 2.2 ความสามัคคีภายในชุมชน
 - 2.3 ความยุติธรรมของผู้เฒ่า
 - 2.4 ความซื่อสัตย์
 - 2.5 ไม่มีการอพยพไปทำงานต่างถิ่น
 - 2.6 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
 - 2.7 คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านกกอก สรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบสภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ของหมู่บ้านกกอก
2. เพื่อติดตามการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านกกอก เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ ตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลมากน้อยเพียงใด
3. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล โอกาส ปัญหา กองทุนที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านกกอก
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลและแนวทางการพัฒนา ในด้านการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต
5. เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน โดยกระบวนการพึ่งพาตนเอง

5.1.2 วิธีการดำเนินการ

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ หลักการ เป้าหมาย นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้เข้าใจ
2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการกองทุน คณะกรรมการกองทุน สมาชิกกองทุน และชาวบ้านของหมู่บ้านกกอก
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) คือ การสังเกต สัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม
 - 3.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) ได้แก่ จปฐ. กชช2 ค. แผนพัฒนาตำบลประจำปี 2545 แผนพัฒนาตำบล 5 ปี (พ.ศ.2545 – 2549) เอกสารกองทุนหมู่บ้านกกอก เอกสารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
4. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้จาก 2 แหล่ง มาวิเคราะห์โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model เพื่อหาข้อดีข้อด้อยของกองทุนหมู่บ้านกกอก
5. สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลนำมารวบรวมเป็นรายงานเสนอในรูปแบบของ สารนิพนธ์ (Substantive Report)

5.1.3 ผลการดำเนินการ

1. ภายในชุมชนไม่พบการทดลองใหม่ ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่ยังใช้การดำเนินการในรูปแบบเดิมอยู่จากการประมวลเทคนิคการประกอบอาชีพ แยกออกเป็นอาชีพเด่น ๆ ดังนี้
 - 1.1 ทำนา ประมาณ 25 ครัวเรือน ถือเป็นอาชีพหลัก และอาชีพเสริมที่สำคัญของประชาชนในหมู่บ้านอันเป็นรายได้สำคัญ โดยใช้ประสบการณ์ การเรียนรู้ เอาใจใส่ดูแลผลผลิตทั้งปริมาณ คุณภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่า
 - 1.2 ทำสวน แบ่งออกเป็นหลายชนิดเพื่อแบ่งส่วนแบ่งตลาดให้มีรายได้เสริม เช่น
 - สวนผลไม้ ได้แก่ ส้มโอ มะพร้าว น้ำหอม
 - ไม้ตัดดอก ได้แก่ ดาวเรือง กล้วยไม้ชนิดหลาย
 - ผักสวนครัวปลอดสารพิษ เช่น โหระพา กระเพรา สะระแหน่ แมงลัก

จากการพิจารณาโดยรวม ประชาชนในชุมชนใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของตนเองรวมไปถึงญาติมิตรและรวม ไปถึงชาวบ้านทุกคนในหมู่บ้าน

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านกอกกอก บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

1. ด้านสภาพทั่วไปบ้านกอกกอกกอก โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งยึดอาชีพหลักคือการทำนา รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้านการเกษตรเพื่อให้เกิดรายได้เสริม สามารถเลี้ยงครอบครัวให้อยู่ดีกินดี เป็นสังคมระบบเครือญาติ
2. การดำเนินงานของกองทุน มีความชัดเจนตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาล ด้วยความร่วมมือของประชาชนในหมู่บ้านกอกกอก
3. การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน จากความกระตือรือร้นในความเป็นเจ้าของกองทุน ช่วยกันออกความคิดเห็น วางแผนแก้ไขปัญหาเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน
4. แนวทางการพัฒนาการบริหารกองทุน คือ การเปิดโอกาสการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้คนในชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอก
5. ความร่วมมือ ความซื่อสัตย์ สามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพื่อการพึ่งพาตนเอง และยกระดับความเข้มแข็งของชุมชนกองทุนหมู่บ้านกอกกอก

5.2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1. ปัจจัยด้านบวก

- ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการจัดตั้งกองทุนเพื่อประโยชน์ของชุมชน
- ความมุ่งมั่นในการพึ่งพาตนเอง สามารถสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับชุมชน
- จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้านเพิ่มขึ้นจากเดิมทุกเดือน

2. ปัจจัยด้านลบ

- คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตในระยะเวลานาน
- การทำกิจกรรมทางการผลิตของกลุ่มผู้กู้ที่เป็นประโยชน์ไม่เต็มที่ เกิดจากการกู้เพื่อรักษาสิทธิ
- การนำเงินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้ อาจไม่มีเงินมาชำระ ก่อให้เกิดภาระหนี้แก่ชาวบ้านกลุ่มนี้เป็นผลให้ชุมชนอ่อนแอได้

5.2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรทำนา เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

5.2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนบ้านกกกอก

1. ความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า
2. ชุมชนมีความสามัคคี
3. ความยุติธรรมของผู้นำ
4. ความซื่อสัตย์
5. การไม่อพยพไปทำงานต่างถิ่น
6. ชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน
7. คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง

5.2.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

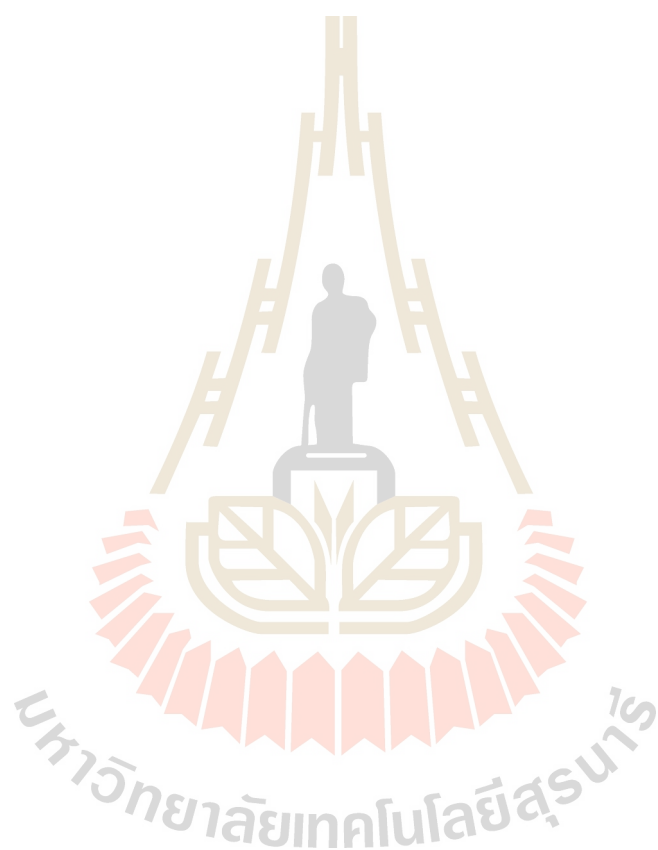
1. ผลโดยตรง พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินการตามโครงการที่ขอกู้สามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินไปหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ
2. ผลกระทบโดยตรง พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินสามารถเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ และสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งจากการมีเงินทุนที่สามารถใช้ได้ทันที่และโอกาสที่พึงได้รับประโยชน์
3. ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า รูปแบบวิถีชีวิตคนในหมู่บ้านกกกอกเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดี ก่อให้เกิดความสงบสุขภายในชุมชน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. เนื่องจากนโยบายเร่งด่วนทำให้มีการปรับเปลี่ยนระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองหลายฉบับ ทำให้เกิดความสับสนในหลักปฏิบัติ ทั้งของกรรมการและสมาชิกกองทุน สืบเนื่องจากการทำความเข้าใจที่มีข้อจำกัดของชาวบ้าน ควรมีการพิจารณาหรือวิจัยผลกระทบก่อนการจัดทำระเบียบเพื่อการยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ
 2. สำหรับระเบียบการชำระเงินคืนภายใน 1 ปี ที่มีข้อจำกัดสำหรับบางโครงการ ก่อให้เกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์ ในการเพิ่มภาระหนี้สินให้กับประชาชนที่หาทางออกโดยการกู้ยืมเงินของนายทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงเพื่อส่งชำระหนี้กองทุนหมู่บ้าน
 3. ระเบียบกำหนดการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่มีข้อจำกัดสำหรับหมู่บ้านขนาดเล็ก เป็นการยากที่จะหาผู้รับผิดชอบในหน้าที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านต่อจากคณะกรรมการที่หมดวาระ
- 5.3.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านกกอก
1. การทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน ยังไม่มีการกำหนดรูปแบบและการทำงานที่แน่นอน ทำให้เกิดการดำเนินงานที่ล่าช้าไม่เป็นระบบ
 2. ควรมีหน่วยงานของรัฐบาลออกมาช่วยส่งเสริมพัฒนาศักยภาพการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
 3. ควรมีกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการให้ชัดเจน และมีการกระจายความรับผิดชอบเพื่อการตรวจสอบความโปร่งใส สมาชิกทุกคนสามารถทำความเข้าใจในรูปแบบการบริหารจัดการได้ชัดเจน
- 5.3.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน
1. การกระจายโอกาสพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรที่มีใช้จะเป็นแต่เพียงผู้ผลิตวัตถุดิบเพียงอย่างเดียว เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า และส่งเสริมรายได้
 2. ควรมีความสนใจในโอกาสการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยการศึกษาและสนใจในการประกอบอาชีพที่สามารถใช้เวลาเพียงเล็กน้อย อาจก่อให้เกิดการรวมกลุ่มขึ้นภายในชุมชน
 3. ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงดินที่เสื่อมคุณภาพจากการใช้งานทางด้านการเกษตรเพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพของผลผลิตทางอ้อม และรักษาสภาพแวดล้อมไปในตัวด้วย
- 5.3.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติม
1. ในการกระจายเงินทุนสมาชิกผู้ได้หมู่บ้านละประมาณ 50 คน ในขณะที่บางหมู่บ้านมีจำนวนครัวเรือนมาก ควรปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมหรือพิจารณาภายใต้การประกอบการและขนาดของหมู่บ้าน

2. จากนโยบายที่มุ่งเน้นผลในระยะยาวควรมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนทำโครงการขนาดใหญ่เกิดบริการสาธารณะ สร้างรายได้หมุนเวียน เพื่อต่อยอดกองทุน
3. การปรับความยืดหยุ่นสำหรับการชำระคืนเงินกู้ตามลักษณะวัตถุประสงค์ และอาชีพ แม้จะต้องการให้เกิดการหมุนเวียนตามเจตนาของรัฐบาล แต่อาจเกิดประโยชน์แก่ผู้กู้

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545. **ชุดการประเมินเพื่อพัฒนา**. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ
- _____. 2545. **ชุดวิทยาสารนิพนธ์**. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกกอก. 2544. **ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกกอก**. ตำบลโคราช อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. **คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- _____. 2544. **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544**. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2542. **ปัจจัยพื้นฐานและการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย**. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 36(พ.ค. – ส.ค.) : 64 - 65
- ทีมเผยแพร่และบริการข้อมูลสายฐานข้อมูล, ธนาคารแห่งประเทศไทย. **คู่มือการค้า**. [ออนไลน์] ได้จาก <http://www.bot.or.th/bothomepage/databank/Econuata/Graph/G5.thm>
- นพมาศ บุญญานุสนธิ์. 2538. **แนวทางพัฒนาการเกษตรระดับตำบล โครงการปรับปรุงระบบแผนและพัฒนาการเกษตร**. กรมส่งเสริมการเกษตร อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
- พวงแก้ว ปรีชาชนพจน์, สุเมธ เหลืองศิริมงคล และกานดา ชูเชิด. 2545. **สภาพแวดล้อมของคนไทย**. 39(1) : 57 – 66. สำนักสารนิเทศ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- รววิทย์ อรุรุทธ์กุล, ทีปรัตน์ วัชรางกูร และวิมา เตชะพนาคกร. 2545. **ความยากจน**. 39(1) : 37 - 44
- สำนักสารนิเทศ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (บรรณาธิการ). 2544. **รวมบทความทางการประเมินโครงการ**. พิมพ์ครั้งที่ 6
- กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, สภา. 2543. **แนะแนวทางเพื่อความอยู่รอดของ SMEs**. วารสารสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. 9(53) : 46 – 47